

Kas anoreksiahaige on anoreksik või anorektik?

Sirje Mäearu

Kuidas nimetada isikuid, kel on mõni haigus, häire või puue (nt anoreksia, tetrapleegia)?

Isikunimetuste moodustamisel arvatakse tähendusese põhjal (haigus > haige), et need lähtuvad ka vormiliselt nimisõnast. Osal neist on tõesti sarnane tüvekaju, nt hüpertoonia – *hüpertoonik* 'hüpertooniahaige', skisofreenia – *skisofreenik*, paranoia – *paranoik*, diabeet – *diabeetik*, samuti uuemad nimetused allergia – *allergik*, buliimia – *buliimik*, tetrapleegia – *tetrapleegik*.

Samas on aga nimetusi, kus tüvi erineb, nt astma – *astmaatik* ja epilepsia – *epileptik*. Kui võtta kõrvale ka omadussõnad *astmaatiline* ja *epileptiline*, ilmneb, et isikut märkival nimisõnal on sarnane tüvi hoopis omadussõnaga. Mõlemal juhul on aluseks olnud ladina *icus*-lõpulise sõna tüvi: *asthmaticus* > *astmaatik*, *astmaatiline*, *epilepticus* > *epileptik*, *epileptiline*.

Sellised haigusenimetusest erineva tüvekujuga isikunimetused on ka *neurootik* (vrd neurootiline, aga neuroos), *reumaatik* (vrd reumaatiline, aga reuma), *paralüütik* (paralüütiline, aga paralüüs), *süfiliitik* (süfiliitiline, aga süüfilis), samuti uuemad nimetused *afaatik* (mitte afaasik, aga vrd afaasia), *anorektik* (aga anoreksia), *düslektik* (aga düsleksia), *tsöliaatik* (aga tsöliaakia).

Isikunimetuste moodustamisel tuleks seega lähtealuseks võtta sama võõrtüvi mis omadussõnadelgi. Eestikeelseid nimetusi saab vaadata ka nt „Meditsiinisõnastikust“ (2004), ladinakeelseid nimetusi leiab peale selle ka Albert Valdese ja Johannes Voldemar Veski „Ladina-eesti-vene meditsiinisõnaraamatust“ (1983).

Kas klaustrofoobiat põeb klaustrofoob või klaustrofoobik?

See, kellel on *foobia* 'pelgus; vaenulikkus', on *-foob* 'pelgur; vihkaja'. Nagu *islamofob* 'islamivaenulik inimene' või *ksenofob* 'võõrapelgur' nii ka *klaustrofoob* 'kinnise ruumi pelgur', *agorafob* 'lagedapelgur', *arabnofob* 'ämblikupelgur', *bakteriofoob* 'pisikupelgur'.

Kas vaegkirjutaja on düsgraaf või düsgraafik?

Võõrosis *-graaf* 'üleskirjutaja, -märkija v -joonistaja, jäädvustaja' märgib nii seadmeid, nt *fluorograaf*, *fonograaf*, kui ka inimesi, nt *fotograaf*, *koreograaf*. Mõnel juhul tähistab *-graaf* ka mõlemat, nt *hüdrograaf* on veetaseme või vooluhulga ajalist kulgu näitav kõver, aga ka hüdروgraafia asjatundja.

Ka sõnal *graafik* on mitu tähendust, sealhulgas märgib ta joonist ja graafika alal tegutsevat kunstnikku. Mõnel sellise lõpuga sõnal pole aga graafiku ega graafikaga tegemist. Sellised on näiteks *epi-graafik* 'raidkirjauuriija' (vrd epigraafika 'raidkirjateadus', epigraaf 'raidkiri') ning ka tavapärase *ik*-lõpuga isikunimetus *düsgraafik* 'vaegkirjutaja' (vrd düsgraafia 'vaegkirjutamine, kirjutamispuue').